

ARUBA

EXAMEN MAVO

20 **13**

Donderdag 16 mei
7.30 – 8.30 uur

OPGAVEN ECONOMIE MAVO TIJDVAK I

Bij dit examen hoort een werkblad.

Dit examen bestaat uit 24 vragen. Voor deze vragen kun je maximaal 48 punten behalen. Vóór elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

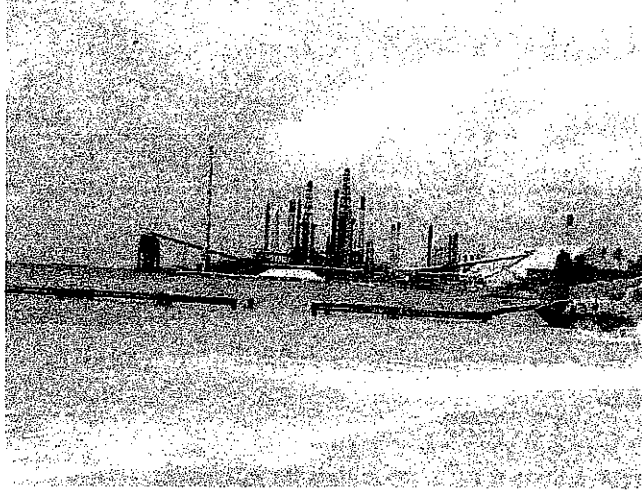
Bij meerkeuzevragen moet je alleen het juiste antwoord omcirkelen.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg, motivatie of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg, motivatie of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden, redenen, voorbeelden e.d. dan de gevraagde aantallen. Als bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

WELVAART, WERKLOOSHEID, ARBEIDSMARKT

Informatiebron 1 : Olieraffinaderij

ORANJESTAD — De olieraffinaderij Valero op Aruba gaat op eind november 2012 dicht. Dat meldt Valero in een persbericht. De Arubaanse premier Mike Eman verklaarde in 2009 vlak na de verkiezingen dat de heropening van de raffinaderij zijn topprioriteit was.

Sluiting van de raffinaderij zou tot leiden tot ontslag van werknemers en dit leidt tot een stijging van het aantal werklozen op Aruba. Bij Valero werkten 600 werknemers en 1500 contractarbeiders. De raffinaderij stopte in 2009 met de productie, omdat zij geen winst maakten en het bedrijf gaf de wereldwijde crisis op als reden.

Er wordt gesproken van ontslag. Een bedrijf kan om twee redenen een werknemer ontslaan.

- 1p ☐ 1. Welke reden geeft de olieraffinaderij om de werknemers te ontslaan?

- 2p ☐ 2. De werknemers die ontslag krijgen, hebben nu te maken met een keuze probleem bij het consumeren. Welke soort behoeften worden minder belangrijk voor deze werklozen? Motiveer je antwoord.

- 2p ☐ 3. Doordat er werknemers ontslagen worden ontstaat er werkloosheid. Noem twee (2) soorten werkloosheid die hierdoor ontstaan.

- 2p ☐ 4. Geef aan de hand van informatiebron 1 aan of er sprake is van een ruime of krappe arbeidsmarkt. Motiveer je antwoord.

- 2p ☐ 5. Wat gebeurt er met de welvaart van Aruba door het sluiten van de raffinaderij? Motiveer je antwoord.

DUURZAME ENERGIE, PRODUCTIEFACTOREN

Informatiebron 2 : Windmolens Urirama

ORANJESTAD — De mensen die in de omgeving wonen hebben een aantal dagen met borden gestaan, waarop ze aangaven dat ze er tegen zijn dat het windpark bij Urirama wordt aangelegd. De premier van Aruba zei tegen de Amigoe dat de geplande aanleg van het windpark in Urirama niet doorgaat als de Commissie voor Milieueffectrapportage aangeeft dat er wel degelijk negatieve gevolgen voor de volksgezondheid zullen zijn. Hij gelooft echter dat het rapport van de Commissie deze gevolgen niet zal vinden.

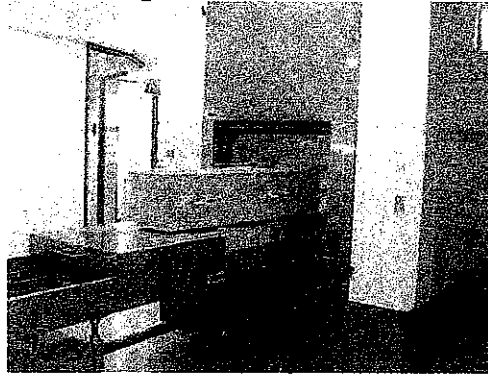
- 1p ☐ 6. In informatiebron 2 is er sprake van tegenwerking van de consumenten (bewoners). Wat is de reden hiervoor?
- 1p ☐ 7. Door het gebruik van windmolens ontstaat er minder schadelijke afval voor de toekomstige generatie. Hoe wordt dit in economische termen genoemd?
- 1p ☐ 8. Het gebruik van windmolens valt onder duurzame energie. Noem een (1) nadeel voor de consument om duurzame energie te krijgen.
- 1p ☐ 9. Onder welke productiefactor vallen de windmolens?
- A. Arbeid
 - B. Kapitaal
 - C. Natuur
 - D. Alle drie

De windmolens zijn duurder geworden in vergelijking met de windmolens van Vader Piet. Na 20 jaar moeten de windmolens van Vader Piet vervangen worden. Het Water- en Energiebedrijf moet hiervoor geld reserveren. De vervangingsprijs van een windmolen bedraagt Afl. 150.000,-- per stuk en de restwaarde is Afl. 50.000,-- na 20 jaar.

- 2p ☐ 10. Bereken het bedrag dat per windmolen per kwartaal wordt afgeschreven.

INVESTERING

Informatiebron 3: *Oven voor crematie al op Aruba.*

ORANJESTAD — De directeur van een uitvaartcentrum (funeral home) vertelt dat de container met de onderdelen van een crematieoven al op Aruba is. De wet op crematie is nog niet goedgekeurd.

Crematie is het proces waarbij een overleden lichaam wordt verbrand. De aanschaf van de crematieoven is een investering van Afl. 250.000,--. Als de oven startklaar is, komt een trainingsteam van de fabrikant van het apparaat om de uitvaartmedewerkers een training te geven.

1p ■ 11. Tot welke van de onderstaande sector behoort het uitvaartcentrum?

- A. Primaire sector
- B. Secundaire sector
- C. Tertiaire sector
- D. Quartaire sector

Doordat men de keuze heeft om gecremeerd te worden, heeft het uitvaartcentrum minder metselaars nodig om het graf dicht te metselen.

1p ■ 12. Met welke technologische ontwikkeling is men hier bezig?

- A. Automatisering
- B. Beter organisatie
- C. Mechanisatie
- D. Scholing

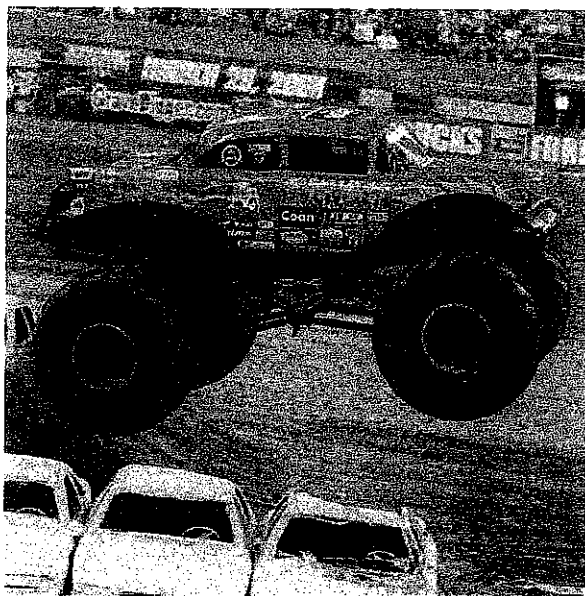
2p □ 13. In de informatiebron 3 worden twee functies genoemd, namelijk de directeur en de uitvaartmedewerker.
Wat voor soort functie heeft de uitvaartmedewerker. Motiveer je antwoord.

Stel dat er door het gebruik van de crematieoven(uitbreiding), sprake is van klantengroei voor het uitvaartcentrum.

2p □ 14. Waaruit bestaan de individuele kosten en individuele baten van de uitvaartcentrum?

BUDGET, RECLAME EN BEDRIJFSKOLOM

Informatiebron 4 Monster truck show

Op 26, 27 en 28 oktober 2012 wordt een Monster truck show gehouden te Don Elias Mansur Ballpark. Prijs per persoon is Afl. 35,--. Deze show is voor jong en oud. Via de televisie en radiostations is er reclame gemaakt voor deze activiteit.

Franco is een 19 jarige student aan het Colegio EPI unit Techniek. Hij wil graag naar de Monster truck show. Maar voordat hij een beslissing kan nemen moet hij eerst naar zijn budget kijken. Hij heeft de volgende gegevens verzameld:

INKOMSTEN

Hij werkt parttime twee weken per maand. Voor elke werkweek ontvangt hij Afl.100,--.

In het weekend werkt hij als kapper bij hem thuis. Per weekend heft hij 15 klanten. Prijs per klant is Afl. 25,--. De maand oktober heeft vier (4) weekenden.

UITGAVEN

Bijdrage aan huur Afl.200,--, bijdrage huishoudartikelen Afl. 175,--, telefoon prepaid kaart Afl. 200,--, verzekeringskosten auto Afl. 65,--, benzine Afl. 350,--, bioscoop Afl. 75,-- en overige uitgaven Afl. 50,--.

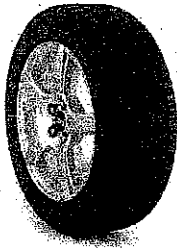
- 4p □ 15. Schrijf de vier (4) marketinginstrumenten op en geef bij elk aan welke informatie uit informatiebron 4 erbij hoort.
- 6p □ 16. Stel aan de hand van een budget vast of Franco geld overhoudt om naar de Monster truck show te gaan. Vul het budget in op je werkblad en kruis het goede antwoord aan.

Franco koopt zijn kaartje voor de Monster truck show bij Renaissance Mall. Hij betaalt Afl. 35,-- contant en ontvangt zijn kaartje.

- 2p □ 17. Is er hier sprake van giraal of chartaal geldverkeer? Motiveer je antwoord.
- 2p □ 18. Valt het entree kaartje dat Franco heeft, onder verbruiksgoederen of gebruiksgoederen? Motiveer je antwoord.

Wat een truck op een Monster truck laat lijken zijn de grote banden.

Gewone autoband

Monster truck band

Voordat deze band bij de consument komt, doorloopt het een aantal fasen. Deze fasen worden weergegeven in een bedrijfskolom. De hierna vermelde bedrijfstakken zijn de fasen binnen de bedrijfskolom: Detaillist – rubberfabriek – importeur – rubberplantage – exporteur – groothandel- consument - bandenfabriek.

- 3p □ 19. Maak de bedrijfskolom voor het product autobanden aan de hand van de bovenvermelde gegevens.

SPAREN, LENEN OF EEN COMBINATIE

Francisca heeft dringend een auto nodig. Ze spaart al jaren bij Save More Bank. Daar heeft ze in totaal Afl. 10.387,42 gespaard, tegen een interestpercentage van 4%. Ze krijgt een offerte voor de aankoop van een tweedehandse auto die Afl. 12.500,-- kost. Ze moet een keuze maken: even nog verder sparen of een persoonlijke lening sluiten tegen 11% rente.

- 1p □ 20. Aan de hand van de bovenvermelde informatie kan Francisca de rentemarge berekenen. Hoeveel bedraagt de rentemarge?

Aflossingsschema Save More Bank lening

Geleend bedrag in Afl.	12 mnd.	24 mnd.	36 mnd
5.000	468,33	232,16	155,74
5.001 – 7.500	653,75	350,80	233,84
7.501 – 10.000	885,--	652,17	468,56
10.001 – 12.500	1.116,25	807,33	518,73
12.501 – 15.000	1.347,50	929,63	572,40

Informatiebron 5: Kopen met geleend geld, ervoor sparen of een combinatie?

Francisca besluit om haar spaargeld te gebruiken en het resterende bedrag te lenen. Ze mag niet minder dan Afl. 5.000,-- lenen. Hierdoor wordt het geleend bedrag Afl. 5.000,--

- 21. Bereken hoeveel Francisca totaal aan rente betaald als ze ervoor kiest om de lening in 24 maanden af te lossen. Gebruik informatiebron 5.
- 1p □ 22. Noem een (1) ander motief waarom Francisca kan gaan lenen.

Francisca spaart en leent bij Save More Bank. Een bank is een financiële instelling.

- 2p □ 23. Geef twee (2) andere soorten financiële instellingen op Aruba.

Na 1 jaar dat Francisca haar auto heeft, wil ze een berekening maken hoeveel haar kilometerprijs bedraagt.

De gegevens zijn:

Interest kosten: Afl. 2.001,92

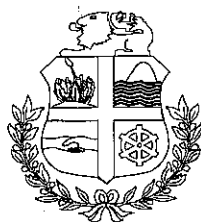
Banden: 4 banden elk Afl. 89,--

Afschrijvingskosten: Aanschafprijs Afl. 12.500,--; bij een levensduur van 4 jaar en een restwaarde van Afl. 5.000,--

Benzine: Afl. 5.200,--

Motorrijtuigbelasting: Afl. 320,--

- 5p □ 24. Bereken voor Francisca de kilometerprijs gesplitst naar constante en variabele kosten indien ze het 1ste jaar 23.400 kilometer heeft gereden.

ARUBA

EXAMEN MAVO

20 **13**

Donderdag 16 mei
7.30 – 8.30 uur

WERKBLAD

ECONOMIE MAVO TIJDVAK I

Ex. nr.:

Naam:

Aantal behaalde punten
Eindcijfer economie

WELVAART, WERKLOOSHEID, ARBEIDSMARKT

1p ☐ **1.**

2p ☐ **2.**

2p ☐ **3.**

2p ☐ **4.**

2p □ 5.

DUURZAME ENERGIE, PRODUCTIEFACTOREN

1p □ 6.

1p □ 7.

1p □ 8.

1p ■ 9. A B C D

2p □ 10.

INVESTERING

1p ■ 11. Kies één antwoord.

A B C D

1p ■ 12. Kies één antwoord.

A B C D

2p □ 13.

2p □ 14.

BUDGET, RECLAME EN BEDRIJFSKOLOM

4p □ 15.

6p □ 16. **Tabel Budget**

Inkomsten		
	Afl	
Totale inkomsten		
Uitgaven		
	Afl	
Totale uitgaven		
Over		

Kruis het goede antwoord aan:

- ☐ Ja, hij houdt wel geld over om naar de Monster truck show te gaan.
- ☐ Nee, hij houdt geen geld over om naar de Monster truck show te gaan.

2p □ 17.

2p □ 18.

3p □ 19.

SPAREN, LENEN OF EEN COMBINATIE

1p □ 20.

2p □ 21.

1p □ 22.

2p □ 23.

[illegible]

ARUBA

EXAMEN MAVO

20 13

Tijdvak 1
Donderdag 16 mei
7.30 – 8.30 uur

CORRECTIEMODEL & NORMERING
ECONOMIE MAVO
TIJDVAK I

De examencommissie Economie, ingesteld bij Ministeriële Beschikking van de Minister van Onderwijs, heeft voor de beoordeling van het schriftelijke examen Economie dit correctievoorschrift opgesteld, conform de artikelen in het Examenbesluit VWO-HAVO-MAVO, die betrekking hebben op de correctie van het schriftelijke examen.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De examinerator en de gecommiteerde zijn verplicht dit correctievoorschrift voor de beoordeling van het schriftelijke werk toe te passen.
2. De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg de score voor het schriftelijke examen vast. Komen ze daarbij na mondeling overleg op basis van dit scoringsvoorschrift niet tot overeenstemming, dan wordt de score vastgelegd op het rekenkundige gemiddelde van beide voorgestelde scores.
3. Voor dit schriftelijke werk kunnen maximaal 49 punten worden toegekend.
4. Bij de score per onderdeel kunnen alleen hele punten worden toegekend. Lager dan 0 is niet geoorloofd.
5. Elke fout mag in de beoordeling maar één keer geteld worden, ook al werkt ze verder in de uitwerking door.
6. Indien een kandidaat meer antwoorden geeft dan er expliciet gevraagd worden, dan komen alleen de **eerst gegeven antwoorden** voor beoordeling in aanmerking. Indien er slechts één antwoord expliciet gevraagd wordt, wordt dus alleen het eerst gegeven antwoord in de beoordeling betrokken.
7. Voor elk onderdeel volgt het maximaal toe te kennen aantal punten in het correctievoorschrift op de volgende bladzijden.
8. Het cijfer C.S.E. Economie wordt bepaald aan de hand van een omzettingstabel of een formule, die door de examencommissie wordt toegezonden, nadat de cesuur is bepaald.

N.B. De eerste corrector wordt verzocht om meteen na zijn of haar eerste correctie een (voorlopig) digitaal scoreblad ingevuld naar het Examenbureau te mailen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

WELVAART, WERKLOOSHEID, ARBEIDSMARKT (9 ptn.)

1. ☐ **Maximum score 1**
 Omdat ze geen winst maakten door de wereldwijde crisis.
Opmerking:
Bij deze vraag dient de leerling onderstreepte woorden te vermelden.

2. ☐ **Maximum score 2**
 Luxe behoeften. 1
 Ze moeten kiezen wat ze wel en wat ze niet kunnen kopen/ 1
 Want luxe goederen zijn niet echt nodig om in leven te blijven.

3. ☐ **Maximum score 2**
 Frictie werkloosheid
 Ouderenwerkloosheid
 Verborgene werkloosheid

Opmerking:
De leerling heeft de keuze uit twee van deze drie antwoorden, 1 pnt voor elk.

4. ☐ **Maximum score 2**
 Ruime arbeidsmarkt. 1
 Want het aanbod van arbeiders is groter dan de vraag naar arbeiders.
 Doordat er minder winst is, heeft Valero minder productie door de wereldcrisis.
 Hierdoor hebben ze minder arbeiders nodig 1
Opmerking:
Bij deze vraag dient de leerling onderstreepte woorden te vermelden.

5. ☐ **Maximum score 2**
 De welvaart daalt. 1
 Omdat mensen niet in al hun behoeften (wensen) kunnen voorzien. 1

DUURZAME ENERGIE, PRODUCTIEFACTOREN (6 ptn.)**6. ☐ Maximum score 1**

Ze vinden dat het niet goed is voor hun gezondheid/het is schadelijk voor hun gezondheid.

7. ☐ Maximum score 1

Duurzame ontwikkeling.

8. ☐ Maximum score 1

Hoge kosten voor het aanschaffen van duurzame energie.

9. ☒ Maximum score 1

B

10. ☐ Maximum score 2

Afschrijving per kw.: $(150.000 - 50.000) / 20 \text{ jaar} = \text{Afl. } 5.000 \text{ per jaar}$

1

$\text{Afl. } 5.000 / 4 \text{ kw.} = \text{Afl. } 1.250,-- \text{ per kwartaal}$

1

Opmerking:

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

INVESTERING (6 ptn.)

11. ■ Maximum score 1

C

12. ■ Maximum score 1

C

13. □ Maximum score 2

Uitvoerende functie

1

Want hij voert het werk uit.

1

14. □ Maximum score 2

Individuele kosten => de investering van Afl.250.000,--.

1

Individuele baten => het leveren van haar diensten stijgt door het crematorium. OF opbrengsten stijgen door klantengroei

1

BUDGET, RECLAME EN BEDRIJFSKOLOM (17 ptn.)**15. □ Maximum score 4**

Product/dienst => monster truck show

Prijs => AFL. 35,-

Promotie => T.V. en radio

Plaats => Don Elias Mansur Ballpark

1
1
1
1*Opmerking:**Als de juiste informatie bij de marketinginstrument ontbreekt, wordt er geen punt toegekend.***16. □ Maximum score 6****Inkomsten:**

Part-time job: 2 x 100,- =

Afl. 200,-

Kapper: 4wknx15 x Afl. 25 =

1.500,-

Totale inkomsten

1.700,-

1
1
1**Uitgaven:**

Huur

Afl. 200,-

Huishoudartikelen

" 175,-

Telefoon prepaid kaart

" 200,-

Verzekeringskosten auto

" 65,-

Benzine

" 350,-

Bioscoop

" 75,-

Overige uitgaven

" 50,- +

Totale uitgaven

Afl. 1.115,- -

Over Afl. 585,-

1
1☒ Ja, hij houdt wel geld over om naar de Monster truck show te gaan.

1

*Opmerking:**Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.***17. □ Maximum score 2**

Chartaal geld

1

Hij betaalt met bankbiljetten/munten.of contant geld

1

18. □ Maximum score 2

Verbruiksgoederen

1

Want je kunt het alleen op die dag gebruiken maar een keer gebruiken.

1

*Opmerking:**Bij deze vraag dient de leerling onderstreepte woorden te vermelden.*

19. ■ Maximum score 3

Rubberplantage

Rubberfabriek

Bandenfabriek

exporteur

Importeur

Groothandel

Detaillist

Consument

Opmerking:

Een fout is een punt eraf

SPAREN, LENEN OF EEN COMBINATIE (10p)

20. □ Maximum score 1

Rentemarge => $11\% - 4\% = 7\%$

21. □ Maximum score 2

24mnd. X Afl. 232,16 =	Afl. 5.571,84	1
Kapitaal	" 5.000,--	
Totaal betaalde interest	Afl. 571,84	1

Opmerking:

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

22. □ Maximum score 1

Een onverwachte gebeurtenis of toekomstige prijsstijgingen

1

23. □ Maximum score 2

Pensioenfondsen

1

Verzekeringsmaatschappijen

1

24. □ Maximum score 5

Constante kosten:

Interestkosten:	Afl. 2.001,92	
Afschrijvingskosten:	" 1.875,-- (12.500-5.000)/4jr	1
Motorrijtuigbelasting:	" 320,--	
Totale constante kosten	Afl 4.196,92	1

Variabele kosten:

Banden: 4 x Afl. 89,-- =	Afl. 356,--	1
Benzine:	" 5.200,--	
Totale variabele kosten	Afl 5.556,--	1

Kilometerprijs: $4.196,92 + 5.556, = \text{Afl } 9.752,62 / 23.400 \text{ km} = \text{Afl. } 0,42$

1

Opmerking:

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

ARUBA

EXAMEN MAVO

20 13

Tijdvak I

**Donderdag 16 mei
8.30 – 10.30 uur**

**OPGAVEN
M&O MAVO TIJDVAK 1**

Bij dit examen hoort een werkblad.

Dit examen bestaat uit 29 vragen. Voor deze vragen kun je maximaal 65 punten behalen. Vóór elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg, motivatie of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg, motivatie of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden, redenen, voorbeelden e.d. dan de gevraagde aantallen. Als bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

KOSTPRIJS / VERKOOPPRIJS / WINST

"Lollipop Arubiano" is een onderneming, die zich bezig houdt met de productie van "homemade lolly's". De onderneming maakt lolly's van verschillende figuren onder andere van Mickey Mouse, Bugs Bunny, vlinders en rozen.

Op 1 januari 2013 heeft de onderneming de volgende gegevens:

Voor de productie van **25 lolly's** is nodig:

Grondstof:

150 gram suiker; De prijs van suiker is Afl. 0,08 per gram.

Loonkosten: het aantal uren is afhankelijk van de gemaakte lolly's.

25 Lolly's worden in ½ uur gemaakt; Het uurtarief is Afl. 8,-- per uur

- De verzekeringskosten bedragen Afl. 550,-- per jaar.
- De afschrijvingskosten zijn berekend op basis van een vast percentage van de aanschaffingsprijs. De aanschaffingsprijs van het fornuis bedraagt Afl 15.000,-. De economische levensduur is 5 jaar en de restwaarde is nul.

De normale productie per jaar is 5.550 lolly's per jaar.

- 2p □ 1. Welke van bovenstaande kostensoorten zijn variabele kosten en welke zijn constante kosten? Van elke kostensoort twee voorbeelden uit de tekst opschrijven.
- 6p □ 2. Bereken de kostprijs van één (1) lolly gesplitst in variabele kosten en constante kosten.

De winst bedraagt 40% van de kostprijs.

- 1p □ 3. Bereken de winst van een (1) lolly.

Lollipop Arubiano kiest voor een afgeronde verkoopprijs van Afl. 2,-- voor één (1) lolly. De afzet bedraagt in januari 500 lolly's.

- 1p □ 4. Bereken de omzet voor Lollipop Arubiano in januari 2013.

BALANS EN GROOTBOEKREKENINGEN

Lollipop Arubiano heeft per 1 januari 2013 de volgende beginbalans:

Balans per 1 januari 2013 in Afl.

Debet	Bedrag	Credit	Bedrag
Winkelpand	50.000,--	Eigen Vermogen	44.850,--
Winkelinventaris	6.000,--	9% Hypothecaire lening	40.000,--
Voorraad lolly's	4.000,--	Crediteuren	14.950,--
Voorraad cadeaus	8.000,--		
Voorraad	3.500,--		
Geschenkbalonnen			
Debiteuren	10.700,--		
Bank	14.600,--		
Kas	3.000,--		
Totaal	99.800,-	Totaal	99.800,-

In januari 2013 hebben de volgende financiële transacties plaatsgevonden

- 5 januari. Op rekening verkocht (VF 0101) goederen voor Afl. 2.000,--
- 8 januari. Ontvangen per kas (K 101) van debiteur Top Sweets een bedrag van Afl. 1.500,--
- 10 januari. Gekocht winkelinventaris, IF 104 van Crediteur Office System voor een totaalbedrag van Afl. 6.100,--.
- 18 januari Per kas (K 102) betaald aan crediteur Afl. 3.500,--
- 22 januari Retour gezonden een aantal cadeaus via IC 105 voor Afl. 1200,--

2p □ 5. Open de grootboekrekening debiteuren en verwerk aan de hand van bovengenoemde financiële transacties de grootboekrekeningen debiteuren op je werkblad.

3p □ 6. Open de grootboekrekening crediteuren en verwerk aan de hand van bovengenoemde financiële transacties de grootboekrekeningen crediteuren op je werkblad.

Lollipop Arubiano betaalt elk halfjaar, op 30 juni en 31 december, de intrest op de 9% hypothecaire lening. Elk halfjaar, op 30 juni en 31 december wordt ook afl 5.000,-- afgelost op de 9% hypothecaire lening.

2p □ 7. Bereken het bedrag van de intrest op 31 december 2013 voor de tweede halfjaar.

INDEXCIJFERS EN VREEMDE VALUTA

Lollipop Arubiano heeft van de afgelopen 4 jaren de volgende gegevens over de omzet verzameld :

Jaar	Omzet in Afl.
2009	20.000,-
2010 *	25.000,- 100%
2011 ✱	27.000,-
2012	35.000,-

*Het basisjaar is 2010

- 1p □ 8. Bereken de indexcijfer van de omzet voor het jaar 2012.
- 1p □ 9. Bereken met hoeveel procent de omzet in 2012 is gestegen ten opzichte van 2010. Rondt het antwoord af op 1 decimaal.
- Het basisjaar wordt verlegd naar 2011.
- 1p □ 10. Bereken opnieuw de indexcijfer voor 2012 met het nieuwe basisjaar. Rondt het antwoord af op helen.

Lollipop Arubiano gaat een Apple Ipad aanschaffen. De Ipad kost in de Verenigde Staten US 235,--. De koers van de Amerikaanse dollar is 1,77-1,81 per stuk.
De bankkosten zijn Afl 5,--.

- 3p □ 11. Welk bedrag moet Lollipop Arubiano betalen in Afl. voor de Ipad?

ONDERNEMINGSVORMEN

Lollipop Arubiano heeft als ondernemingsvorm de eenmanszaak gekozen. Voordat de directeur deze ondernemingsvorm heeft gekozen, had hij een onderzoek gedaan en informatie gezocht over andere soorten ondernemingsvormen.

- 1p ■ 12. Een voorbeeld van een ondernemingsvorm zonder rechtspersoonlijkheid is:
- A. Een Besloten Vennootschap (BV)
 - B. Een Eenmanszaak
 - C. Een Naamloze Vennootschap(NV)
 - D. Een vereniging
- 1p ■ 13. Wat is juist?
- A. De leiding van de eenmanszaak is in handen van een aandeelhouder.
 - B. De eenmanszaak betaald Vennootschapsbelasting
 - C. De eenmanszaak moet de winstverdeling doen met alle vennoten
 - D. De eenmanszaak heeft 1 eigenaar en hij betaalt inkomstenbelasting
- 1p ■ 14. De dagelijkse leiding van een NV is in handen van:
- A. De directie
 - B. De ondernemingsraad
 - C. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders
 - D. Het stichtingsbestuur
- 1p □ 15. Leg het verschil uit tussen een BV en een NV?
- 1p □ 16. Leg het verschil uit tussen een vereniging en een stichting ?

BOEKINGSSTUKKEN

Lollipop Arubiano verkoopt ook speciale geschenkbalonnen als cadeau. De klanten kunnen deze geschenkbalonnen bestellen voor een verjaardag, een babyshower, voor Valentine's day of voor andere speciale momenten.

Maak de boekingsstempels van de boekingsstukken 17 t/m 26 in je werkblad. **Gebruik de bijlage met het rekeningschema van "Lollipop Arubiano" op blz. 11.**

Vermeldt hierbij de afkorting van de boekingsstukken, de grootboeknummers en namen van de grootboekrekeningen in de boekingsstempels.

2p □ 17.

IF 201	
REGALOS LUMERAN	
	
5 Februari. 2013	
Aan : Lollipop Arubiano	
Cadeaus als knuffelbeertjes van Mickey Mouse	Afl. 2.500,--
Diverse andere cadeaus	750,--
Totaal factuurbedrag	Afl. 3.250,-

2p □ 18.

			
Kasstuk 16			
Rek. nr: 829. 09.29.09			
Datum: 6 februari 2013			
RBC BANK STORTINGSBEWIJS			
Aan: Lollipop Arubiano Caya Betico Croes Oranjestad	20	x Afl. 100,--	Afl. 2.000,--
	20	x Afl. 50,--	Afl. 1.000,--
	20	x Afl. 25,--	Afl. 500,--
	50	x Afl. 10,--	Afl. 500,--
	Totaal		Afl. 4.000,--

2p □ 19.

Kasstuk 17
7 februari 2013
De eigenaar van Lollipop Arubiano heeft Afl 200,-- uit de kas genomen voor eigen gebruik.

2p □ 20.

LOLLIPOP ARUBIANO

Verkoopfactuur 201

Datum 8 februari 2013
Klant Sweet Giftshop
Adres Caya Gilberto F. Croes 14

	Geschenkbalonnen	Afl. 1.600,--
--	------------------	---------------

3p □ 21.

Bankrekeningafschrift

Aan Lollipop Arubiano
Datum 9 februari 2013
Bankafschrift nr. 21
Rekening nr. 829.09.29.09

Vorig saldo: Afl. 18.800,-- debet	Nieuw saldo Afl. 12.500--debet	afgeschreven	bijgeschreven Afl. 6.300,--
Boekdatum	Omschrijving	Debet	Credit
7 februari	Kasstorting 6 februari		Afl. 4.000,--
8 februari	VF 11-01 Casa de Regalos		Afl. 2.300,--

Bankrekeningafschrift

Aan Lollipop Arubiano
 Datum 12 februari 2013
 Bankafschrift nr. 22
 Rekening nr. 829.09.29.09

Vorig saldo: Afl. 12.500,— debet	Nieuw saldo Afl 16.580,— debet	Afgeschreven Afl.4.080,—	bijgeschreven
Boekdatum	Omschrijving	Debet	Credit
9 februari	Setar rekening WI-FI internet	Afl. 1.200,—	
10 februari	IF 11 - 5 Regalos Lumeran	Afl. 2.880,—	

		LOLLIPOP ARUBIANO	
Verzendbon 01			
Datum	13 februari 2013		
Klant	Sweet Giftshop		
Adres	Caya Gilberto F.Croes 14		
		Inkoopprijs	
	De geschenkbalonnen geleverd		
	De kostprijs bedraagt		Afl. 800,—

2p □ 24.

Credit- Inkoopfactuur 12

Regalos
Lumeran

Klant: Lollipop Arubiano
Datum 15 februari 2013
Oranjestad

Omschrijving	Bedrag
Retourgezonden een aantal cadeaus	Afl. 2.000,--

2p □ 25.

LOLLIPOP ARUBIANO

Verkoopfactuur 02-02

Datum 26 februari 2013
Klant Sweet Homes
Adres Caya Tambu 9

Lolly's ter waarde van	Afl. 1.100,--
------------------------	---------------

□ 26.

Verzendbon 02 Lollipop Arubiano

Aan: Sweet Homes

Datum: 27 februari 2013

Afgeleverd de Lolly's van 26 februari

Omschrijving	Bedrag
Kostprijs lolly's	700,--
Totaal	Afl. 700-

DE KOLOMMENBALANS

De proefbalans van Lollipop Arubiano (in Afl.) per 31 maart 2013 ziet er als volgt uit:

Rekeningnr.	Grootboekrekening	Debet	Credit
010	Winkelpand	50.000	400
020	Inventaris	6.000	1.000
050	Eigen Vermogen		24.500
060	Privé	1.000	
070	9% Hypothecaire Lening	2.400	45.500
100	Kas	4.000	3.000
110	Bank	28.000	21.800
130	Debiteuren	18.000	13.000
160	Crediteuren	2.400	11.100
200	Geld onderweg	2.000	2.000
300	Voorraad lolly's	5.000	1.500
310	Voorraad geschenkbalonnen	12.000	8.000
320	Voorraad cadeaus	15.000	7.000
400	Kostprijs lolly's	3.000	
410	Kostprijs geschenkbalonnen	8.000	
420	Kostprijs cadeaus	7.000	
430	Verzekeringskosten	600	
440	Autokosten	4.500	
450	Schoonmaakkosten	4.250	
460	Afschrijvingskosten	7.000	
470	Interestkosten	6.650	
480	Overige kosten	2.000	
800	Verkopen lolly's		25.000
810	Verkopen geschenkbalonnen		10.000
820	Verkopen cadeaus		15.000
	Saldo Winst/Verlies		
	Totaal	<u>188.800</u>	<u>188.800</u>

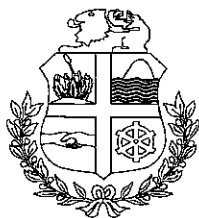
12p □ 27. Maak de kolommenbalans voor de 1ste kwartaal van 2013.

3p □ 28. Bereken op 2 manieren het nieuwe eigen vermogen voor het eerste kwartaal van 2013.

Bijlage De te gebruiken grootboekrekeningen van Lollipop Arubiano

Rubriek 0	Rubriek 1	Rubriek 2	Rubriek 3
010 Winkelpand	100 Kas	200 Geld onderweg	300 Voorraad lolly's
020 Inventaris	110 Bank		310 Voorraad geschenkbalonnen
050 Eigen Vermogen	130 Debiteuren		320 Voorraad cadeaus
060 Privé	160 Crediteuren		
070 9% Hypothecaire lening			

Rubriek 4	Rubriek 8
400 Kostprijs lolly's	800 Verkopen lolly's
410 Kostprijs geschenkbalonnen	810 Verkopen geschenkbalonnen
420 Kostprijs cadeaus	820 Verkopen cadeaus
430 Verzekeringskosten	
440 Autokosten	
450 Schoonmaakkosten	
460 Afschrijvingskosten	
470 Interestkosten	
480 Overige kosten	

EXAMEN MAVO

20 **13**

ARUBA

Tijdvak I

**Donderdag 16 mei
8.30 – 10.30 uur**

WERKBLAD

M&O MAVO TIJDVAK 1

Ex. nr.:

Naam:

Aantal behaalde punten
Eindcijfer M&O

KOSTPRIJS/VERKOOPPRIJS/ WINST

2p □ 1.

6p □ 2.

1p □ 3.

1p □ 4.

BALANS EN GROOTBOEKREKENINGEN

2p □ 5.

DEBITEUREN

<i>Datum</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Debet</i>	<i>Credit</i>

3p □ 6.

CREDITEUREN

<i>Datum</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Debet</i>	<i>Credit</i>

2p □ 7.

INDEXCIJFERS EN VREEMDE VALUTA

1p □ **8.**

1p □ **9.**

1p □ **10.**

3p □ **11.**

ONDERNEMINGSVORMEN

1p ■ 12. A B C D

1p ■ 13. A B C D

1p ■ 14. A B C D

1p □ 15.

1p □ 16.

BOEKINGSSTUKKEN

Maak de boekingsstempels van de boekingsstukken 17 t/m 26 in je werkblad.
Gebruik de bijlage met het rekeningschema van "Lollipop Arubiano" op blz.11.

Vermeldt hierbij de afkorting van de boekingsstukken, de grootboeknummers en namen van de grootboekrekeningen in de boekingstempels.

2p □ 17.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

2p □ 18.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

2p □ 19.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

2p □ 20.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

3p □ 21.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

3p □ 22.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

2p □ 23.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

2p □ 24.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

2p □ 25.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

2p □ 26.

Boekingsstuk :		
Grootboekrekening	debet	credit

DE KOLOMMENBALANS

12p □ 27.

Rekeningen	Proefbalans		Resultaten		Saldo balans		Eindbalans	
	Debet	Credit	Kosten	Opbrengsten	Debet	Credit	Debet	Credit
010 Winkelpand	50.000	400						
020 Inventaris	6.000	1.000						
050 Eigen Vermogen		24.500						
060 Privé	1.000							
070 9% Hypotheekaire Lening	2.400	45.500						
100 Kas	4.000	3.000						
110 Bank	28.000	21.800						
130 Debiteuren	18.000	13.000						
160 Creditoren	2.400	11.100						
200 Geld onderweg	2.000	2.000						
300 Voorraad lolly's	5.000	1.500						
310 Voorraad geschenkenbalonnen	12.000	8.000						
320 Voorraad cadeaus	15.000	7.000						
400 Kostprijs lolly's	3.000							
410 Kostprijs geschenkenbalonnen	8.000							
420 Kostprijs cadeaus	7.000							
430 Verzekeringskosten	600							
440 Autokosten	4.500							
450 Schoonmaakkosten	4.250							
460 Afschrijvingskosten	7.000							
470 Interestkosten	6.650							
480 Overige kosten	2.000							
800 Verkopen lolly's		25.000						
810 Verkopen geschenkenbalonnen		10.000						
820 Verkopen cadeaus		15.000						
Saldo Winst/ Verlies								
Totaal	Afl. 188.800	Afl. 188.800						

1

EXAMEN MAVO

20 13

Tijdvak I
Donderdag 16 mei
8:30- 10:30 uur

CORRECTIE EN NORMERING MAVO

MANAGEMENT & ORGANISATIE

Regels voor de beoordeling

De examencommissie Economie, ingesteld bij Ministeriële Beschikking van de Minister van Onderwijs, heeft voor de beoordeling van het schriftelijke examen Economie dit correctievoorschrift opgesteld, conform de artikelen in het Examenbesluit VWO-HAVO-MAVO, die betrekking hebben op de correctie van het schriftelijke examen.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De examinerator en de gecommitteerde zijn verplicht dit correctievoorschrift voor de beoordeling van het schriftelijke werk toe te passen.
2. De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg de score voor het schriftelijke examen vast. Komen ze daarbij na mondeling overleg op basis van dit scoringsvoorschrift niet tot overeenstemming, dan wordt de score vastgelegd op het rekenkundige gemiddelde van beide voorgestelde scores.
3. Voor dit schriftelijke werk kunnen maximaal 65 punten worden toegekend.
4. Bij de score per onderdeel kunnen alleen hele punten worden toegekend. Lager dan 0 is niet geoorloofd.
5. Elke fout mag in de beoordeling maar één keer geteld worden, ook al werkt ze verder in de uitwerking door.
6. Indien een kandidaat meer antwoorden geeft dan er expliciet gevraagd worden, dan komen alleen de **eerst gegeven antwoorden** voor beoordeling in aanmerking. Indien er slechts één antwoord expliciet gevraagd wordt, wordt dus alleen het eerst gegeven antwoord in de beoordeling betrokken.
7. Voor elk onderdeel volgt het maximaal toe te kennen aantal punten in het correctievoorschrift op de volgende bladzijden.
8. Het cijfer C.S.E. Management & Organisatie wordt bepaald aan de hand van een omzettingstabel die door de examencommissie wordt toegezonden, nadat de cesuur is bepaald.

N.B. De eerste corrector wordt verzocht om meteen na zijn of haar eerste correctie een (voorlopig) digitaal scoreblad ingevuld naar het Examenbureau te mailen.

KOSTPRIJS / VERKOOPPRIJS / WINST (10 pnt)**1. □ Maximum 2**

Variabele kosten: grondstofkosten, loonkosten

Constance kosten: afschrijvingskosten en verzekeringskosten

*Opmerking: geen punt wordt toegekend als er maar één kostensoort wordt beantwoord.***2 □ Maximum score 6 ptn.****Variabele kosten: 25 lolly's**

Grondstofkosten 150 gr x 0,08 =

Loonkosten ½ uur x 8 =

Afl. 12-- 1p

4,-- 1p

Afl. 16,--

Afl. 16/ 25 lolly's = Afl. 0,64

1p

Constance kosten

Afschrijving A-R/j = 15000- 0 / 5 = Afl. 3.000,--

1p

C = 550 + 3000 = Afl. 3.550,--

1p

Kostprijs= $\frac{C+V}{N \quad W} = \frac{\text{Afl. 3.550}}{5.550} + 0,64 = 1,28$

1p

Opmerking:*Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.***3 □ Maximum score 1** $\frac{40}{100} \times 1,28 = \text{Afl. 0,51}$ **Opmerking:***Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.***4. □ Maximum score 1**

Afzet x verkoopprijs= 500 x 2,-- = Afl. 1.000,--

BALANS EN GROOTBOEKREKENINGEN (7 pnt)

- 5 □ Maximum score 2 (elk fout -1 pt.)

130 Debiteuren

Dat.	Omschrijving	Debet	Credit
1 jan.	Balans	10.700,--	
5 jan	VF 0101	2.000,--	
8 jan	K 101		1.500,-

- 6 □ Maximum score 3 (elk fout -1 pt.)

160 Crediteuren

	Omschrijving	Debet	Credit
1 jan.	Balans		14.950,--
10 jan	IF 104		6.100,--
18 jan	K 102	3.500	
22 jan	IC 105	1.200,-	

Opmerking:

*Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.
Elke foute regel in de grootboekrekening = 1 pnt eraf*

7. □ Maximum score 2

Tweede halfjaar K = 40.000 – 5000 = 35.000

1 p

$$\frac{K \times P \times T}{1.200} = \frac{35.000 \times 9 \times 6}{1.200} = \text{Afl } 1.575,--$$

1p

INDEXCIJFERS EN VREEMDE VALUTA (6pnt)

8. ☐ Maximum score 1

$$35.000/25.000 \times 100 = 140$$

9. ☐ Maximum score 1

$$\frac{35.000 - 25.000}{25.000} \times 100\% = 40\%$$

10. ☐ Maximum score 1

$$2012: 35.000 / 27.000 \times 100 = 130$$

11. ☐ Maximum score 3

US\$ 235 x 1,81 : 1 = Afl 425,35
Bankkosten 5,-- +

Afl 430,35

1p

1 p

ONDERNEMINGSVORMEN (5 pnt)

12. ■ Maximum score 1
B

13. ■ Maximum score 1.
D

14. ■ Maximum score 1
A

15. ☐ Maximum score 1
Bij de NV zijn de aandelen vrij verhandelbaar op de markt en bij de BV zijn de aandelen op naam.

16. ☐ Maximum score 1
De vereniging heeft leden (kapitaal) en de stichting heeft geen leden (vermogen).

BOEKINGSSTUKKEN (22 pnt)

Opmerking:

Bij de opgaven 17 t/m 26 geldt per foutieve regel -1p. i.d.g. verkeerde boekingen, grootboeknamen vergeten of rekeningnummers vergeten. Rekening houden met doorberekende fouten.

17. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel IF 201

Rek.#	Rek. naam	Debet	Credit
300	Voorraad cadeaus	Afl. 3.250,-	
140	crediteuren		Afl. 3.250,-

18. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel K 16

Rek.#	Rek. naam	Debet	Credit
200	Geld onderweg	Afl. 4.000,-	
100	Kas		Afl. 4.000,-

19. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel K17

Rek.#	Rek. naam	Debet	Credit
060	Privé	Afl. 200,-	
100	Kas		Afl. 200,-

20. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel VF 201

Rek.#	Rek. naam	Debet	Credit
130	Debiteuren	Afl. 1.600,-	
810	Verkopen geschenkbalonnen.		Afl. 1.600,-

21. ☐ Maximum score 3

Boekingstempel B 21

Rek.#	Rek. naam	Debet	Credit
100	Bank	Afl. 6.300,-	
200	Geld Onderweg		Afl. 4.000,-
130	Debiteuren		Afl. 2.300,-

22. ☐ Maximum score 3

Boekingstempel B 22

Rek.#	Rek.naam	Debet	Credit
490	Overige Kosten	Afl. 1.200,--	
140	Crediteuren	Afl. 2.880,-	
110	Bank		Afl. 4.080,--

23. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel VZ 01

Rek.#	Rek.naam	Debet	Credit
410	Kostprijs geschenkbalonnen	Afl. 800,--	
310	Voorraad geschenkbalonnen		Afl. 800,-

24. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel IC 12

Rek.#	Rek.naam	Debet	Credit
140	Crediteuren	2.000,--	
300	Voorraad cadeaus		2.000,--

25. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel VF 02-02

Rek.#	Rek.naam	Debet	Credit
130	Debiteuren	1.100	
800	Verkopen lolly's		1.100,--

26. ☐ Maximum score 2

Boekingstempel VZ 02

Rek.#	Rek.naam	Debet	Credit
400	Kostprijs verkopen lolly's	700	
300	Voorraad lolly's		700,-

DE KOLOMMENBALANS

27. ☐ Maximum score 12

Opmerking:

elk fout regel = 1 pt eraf/ Winstregel = 1pt

Rek.nr	Grootboekrekening	Proefbalans		Saldibalans		Resultaten		Eindbalans	
		Debet	Credit	Debet	Credit	Kosten	Opbrengsten	Debet	Credit
010	Winkelpand	50.000	400	49.600				49.600	
020	Inventaris	6.000	1.000	5.000				5.000	
050	Eigen Vermogen		24.500		24.500				30.500
060	Privé	1.000		1.000					43.100
070	9% Hypothecaire Lening	2.400	45.500		43.100			1.000	
100	Kas	4.000	3.000	1.000				6.200	
110	Bank	28.000	21.800	6.200				5.000	
130	Debiteuren	18.000	13.000	5.000					8.700
160	Crediteuren	2.400	11.100		8.700				
200	Geld onderweg	2.000	2.000						
300	Voorraad lolly's	5.000	1.500	3.500				3.500	
310	Voorraad geschenkenbalonnen	12.000	8.000	4.000				4.000	
320	Voorraad cadeaus	15.000	7.000	8.000				8.000	
400	Kostprijs lolly's	3.000		3.000		3.000			
410	Kostprijs geschenkenbalonnen	8.000		8.000		8.000			
420	Kostprijs cadeaus	7.000		7.000		7.000			
430	Verzekeringskosten	600		600		600			
440	Autokosten	4.500		4.500		4.500			
450	Schoonmaakkosten	4.250		4.250		4.250			
460	Afschrijvingskosten	7.000		7.000		7.000			
470	Interestkosten	6.650		6.650		6.650			
480	Overige kosten	2.000		2.000		2.000			
800	Verkoop lolly's		25.000		25.000		25.000		
810	Verkoop geschenkenbalonnen		15.000		15.000		15.000		
820	Verkoop cadeaus		10.000		10.000		10.000		
	Saldo winst/saldo-verlies					7.000			
	Totaal	188.800	188.800	126.300	126.300	50.000	50.000	82.300	82.300

28. ☐ Maximum score 3 p

Oude Eigen Vermogen
Prive (debet)

Afl. 24.500
Afl. 1.000 -
Afl. 23.500

1p

Saldo winst
Nieuwe Eigen Vermogen

Afl. 7.000 +
Afl. 30.500

1p

Bezittingen
-/- schulden
Eigen Vermogen

82.300
51.800 -
30.500

1p

○

○

2. 1. 1.

